

1. Cel naukowy projektu

Celem projektu jest zbadanie, czy nowy środek zaskarżenia (tzw. „skarga”), wprowadzony do polskiej procedury karnej nowelizacją kodeksu postępowania karnego z dnia 11 marca 2016 r. z mocą obowiązującą od dnia 15 kwietnia 2016 r., rzeczywiście przyspieszy postępowanie karne i zmniejszy ilość kasatoryjnych orzeczeń sądów odwoławczych. Takie założenie przyjął ustawodawca wprowadzając skargę na wyrok sądu odwoławczego, uregulowaną w rozdziale 55a k.p.k. Wstępna analiza podstaw normatywnych nowego środka zaskarżenia pozwala na postawienie hipotezy, że jego wprowadzenie może przyczynić się raczej do przedłużenia postępowania i zwiększenia kosztów procesu. Druga, powiązana z pierwszą hipoteza badawcza zakłada, że środek ten nie jest konieczny dla zwiększenia reformatoryjności orzekania sądów odwoławczych, bowiem w wystarczającym stopniu zabezpiecza ją treść art. 437 § 2 k.p.k., który wprowadza zamknięty katalog przesłanek wydania przez sąd odwoławczy wyroku o charakterze kasatoryjnym. Celem projektu jest dokonanie weryfikacji obu ww. hipotez badawczych i sformułowanie postulatów *de lege ferenda* na podstawie wniosków uzyskanych z badań.

2. Zastosowana metoda badawcza

Skarga uregulowana w rozdziale 55a k.p.k. przysługuje wyłącznie od wyroków sądów odwoławczych uchylających wyrok sądu pierwszej instancji i przekazujących sprawę do ponownego rozpoznania. Wyłączną kompetencję do rozpoznania skargi powierzono Sądowi Najwyższemu. Zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. skarga może być wniesiona z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Można przewidywać, że największe ryzyko nadużywania przez sądy odwoławcze podstaw do uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania będzie dotyczyło przesłanki „konieczności przeprowadzenia przewodu na nowo w całości” (art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.). Wobec tego zaplanowane badania skupią się na ocenie, jak ta przesłanka będzie rozumiana w orzecznictwie Sądu Najwyższego wydanym wskutek rozpoznania skargi oraz jak będą ją rozumieć sądy odwoławcze. Dlatego badanie pod tym kątem obejmie:

- 1) wszystkie skargi rozpoznane przez Sąd Najwyższy od dnia 15 kwietnia 2016 r. do dnia 31 grudnia 2018 r.;
- 2) wyroki uchylające wyrok sądu pierwszej instancji i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania z powodu konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, wydane w tym czasie (tj. między 15 kwietnia 2016 r. a 31 grudnia 2018 r.) przez Sąd Apelacyjny w Lublinie oraz cztery sądy okręgowe apelacji lubelskiej w stosunku do których skarga nie została wniesiona; ze względu na reguły intertemporalne badaniu będą podlegały jedynie sprawy zainicjowane aktem oskarżenia wniesionym do sądu pod dniem 30 czerwca 2015 r.

Zbadany zostanie także średni czas trwania postępowań ponownych prowadzonych przed sądem pierwszej instancji po uchyleniu wyroku przez Sąd Apelacyjny w Lublinie oraz sądy okręgowe apelacji lubelskiej w ww. okresie oraz średni czas rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Badania będą przebiegały dwutorowo. Równolegle prowadzona będzie: 1) analiza teoretyczna przepisów odnoszących się do procedowania w przedmiocie skargi do Sądu Najwyższego oraz podstawy uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego z uwagi na konieczność przeprowadzenia przewodu sądowego w całości (art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.), oraz 2) badania aktowe postępowań, w których wniesiono wskazaną skargą i postępowań, w których wydano wskazany wyrok uchylający ale skarga nie została wniesiona. Badania będą prowadzone przez wykonawców projektu na podstawie ujednoliconego formularza dwóch ankiet, pierwszej odnoszącej się do skarg rozpoznawanych przez Sąd Najwyższy oraz drugiej, dotyczącej kasatoryjnych wyroków sądów odwoławczych w stosunku do których skarga nie została wniesiona.

3. Wpływ spodziewanych rezultatów na rozwój nauki, cywilizacji społeczeństwa

Wyniki tych badań pozwolą na ocenę, czy sądy odwoławcze dokonują rozszerzającej wykładni podstawy uchylenia wyroku z art. 437 § 2 *in fine* k.p.k. w stosunku do tej, jakiej dokonuje Sąd Najwyższy przy rozpoznaniu skargi. Ocena ta pozwoli z kolei na ustalenie czy skarga na wyrok uchylający jest koniecznym instrumentem zabezpieczenia reformatoryjności orzekania sądu odwoławczego, czy też w wystarczającym stopniu gwarantuje ją zamknięty katalog przesłanek wydania przez sąd odwoławczy wyroku o charakterze kasatoryjnym. Wyniki badań pozwolą też na uchwycenie, czy postępowania, w których doszło do uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji z uwagi na konieczność przeprowadzenia przewodu sądowego w całości na nowo toczyły się dłużej od procesów, w których skutecznie wniesiono skargę do Sądu Najwyższego. Wyniki badań posłużą do sformułowania postulatów *de lege ferenda* w stosunku do ustawodawcy i zaproponowania optymalnego modelu przyspieszenia postępowania karnego na etapie postępowania odwoławczego. Zostaną one też opublikowane w języku angielskim w celu upowszechnienia nowego środka zaskarżenia, który nie znajduje swego odpowiednika w innych systemach prawnych.